

QISQA MUDDATLI HOTIRANI TEKSHIRISH.**Usmonova Sadoqat nuriddin qizi***Farg'ona davlat universiteti magistranti***Karimov Valijon Axmadjonovich***Farg'ona davlat universiteti Zoologiya va umumiy biologiya kafedrasida b.f.n. dotsent***Axmadjonova Sadoqatxon Shokirovna***Farg'ona davlat universiteti Zoologiya va umumiy biologiya kafedrasida kata o'qituvchisi b.f.n. PhD*

«Zamonaviy tibbiyot, kasalliklarining xamma sabablarini bilib olgandagina kelajak tibbiyotga, ya'ni keng ma'nodagi gigiyenaga aylanadi».

I. P. Pavlov.

Annotatsiya: *Maqolada talabalarda olib borilayotgan qisqa muddatli hotirani o'rganish usullaridan biri, "Qisqa muddatli eshitish xotirasi" tahlil etilgan.*

Kalit so'zlar: *hotira, qisqa muddat, uzoq muddat, xotira hajmi.*

АННОТАЦИЯ: *В статье анализируется одна из методик изучения кратковременной памяти учащихся «Кратко временная слуховая память».*

Ключевые слова: *память, кратковременная, долговременная, объем памяти.*

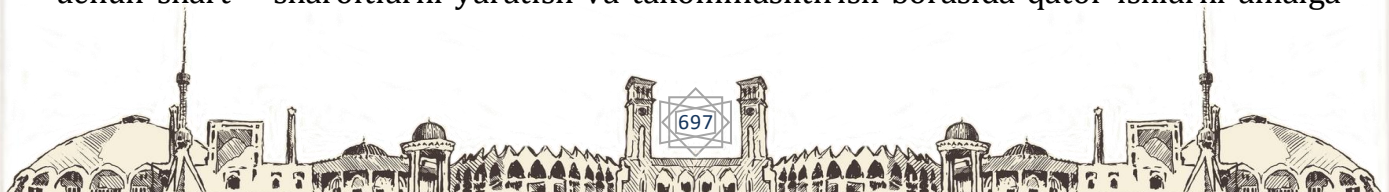
Abstract: *The article analyzes one of the methods of studying short-term memory of students "Short-term auditory memory".*

Keywords: *memory, short-term, long-term, memory capacity*

KIRISH

Talabalarning aqliy mehnatga rezistentligini o'rganish aqliy mehnat va mehnat paytidagi charchash jarayonlariga psixo – fiziologik ta'rif berish. Talabalarda xotirani pasayish sabablarini o'rganish. Zamonaviy psixologiya fanining maqsadlari qatoriga aqliy qobiliyat tabiati, uning diagnostik metodlarini ishlab chiqish va shaxsiy xususiyatlarni aniqlash kabilarni kiritish mumkin. Quyidagi tadqiqotlar ishlari olib borilgan. [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 15, 16, 19, 23, 24]

Tibbiyot nuqtayi nazaridan gigiyena va sanitariya soxalarida bolalarning aqliy va jismoniy mehnat qilish imkoniyat chegaralarini va meyorlarini aniqlash, hamda mehnat uchun normal sharoit yaratish chora – tadbirlarini ishlab chiqish, kabi vazifalar kiradi. SHuning uchun jahon miqyosida gigiyena – sanitariya tadqiqot va tashviqot ishlari keng yo'lga qo'yilgan. Jumladan mehnat qilish normal sharoitlarini o'rganish va yaratish chora – tadbirlari, masalalari davlat darajasiga ko'tarilib, buyruqlar, farmonlar tarzida xal etilmoqda. Zamonaviy psixologlar yoshlarning xotirasini aniqlab, ularni rivojlantirishga va ma'lum soxa yoki yo'nalishga yo'naltirish uchun shart – sharoitlarni yaratish va takomillashtirish borasida qator ishlarni amalga

oshirmoqdalar. O'quv muassasalarida qulay va oson, ammo kafolatli testlar, so'rovnomalar kabi vositalar yordamida bolalar xotirasini aniqlash va shunga ko'ra yo'naltirish. [9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 25]

MATERIAL VA METODIKA

Tashqi muhitning o'zgaruvchan sharoitlarida odam va oliy hayvonlarning individual moslashuvining muhim o'zgarishlar to'g'risida olingan axborot va ta'assurotlar asosida orttirilgan tajribalarga muvofiq ravishda o'z fe'l - atvorini o'zgarishi qobiliyatidir. Odam xotirasi tafakkur va ong asosida vujudga keluvchi omil bo'lib, uning ruhiy kamoloti asosida tashkil etiladi. Axborotlarning yodda saqlash muddatiga ko'ra, xotira qisqa va uzoq muddatli xillarga ajraladi. Qisqa muddatli xotira axborotlarning hajmi va yodga tushirish tezligi, saqlash mustahkamligi va xotira aniq qaytadan tiklanishini xarakterlaydi. [20,21,22]

Qisqa muddatli xotirani o'rganish usullaridan biri "Qisqa muddatli eshitish xotirasi" bo'lib tajriba ishi 1-bosqich talabalarida o'tkazildi. Ishning borishi turli vaqtda amalga oshirildi.

Ish anjomlari: bir xonali raqamlardan tuzilgan jadval. Shunday jadvallardan biri quyida keltrilgan.

Jadval-1.

Qator №	Qatordagi sonlar miqdori									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	7	5	8	2						
2	5	4	6	1	9					
3	8	2	9	6	3	7				
4	9	3	1	7	4	2	5			
5	6	4	7	5	8	9	2	5		
6	2	0	4	6	3	2	1	5	8	
7	3	1	9	0	4	2	7	6	5	8
8	6	3	4	1	2	6	8	9	5	7

Tajriba o'tkazish tartibi. Qisqa muddatli eshitish xotirasi xajmini aniqlash uchun ko'p sonlar miqdori tanlab olinishi kerakki, tekshirilganda odam uni bir marta eshitishidayoq saqlashi va aniq qaytarib olishi kerak. Ishni guruhdagi barcha talabalarda bir vaqtning o'zida olib borish mumkin. O'qituvchi birinchi qatordagi sonlarni o'qiydi, talabalar uni to'la eshitib olganlaridan so'ng, eslab qolgan sonlarini daftarlariga yozadilar. So'ng o'qituvchi ikkinchi qatordagi sonlarni o'qiydi, talabalar yuqoridagidek avval eshitib oladilar so'ng daftarlariga yozishadi. Shunday qilib hamma qatordagi sonlar o'qiladi, talabalar xotirada saqlab qolganlarini daftarlariga yozadilar. Shundan so'ng o'qituvchi yana hamma qatordagi sonlarni o'qib qaytaradi, talabalar daftariga yozgan sonlarini tekshiradilar. Agar 1, 2, 3 - qatorlar to'g'ori va aniq ketma - ketlikda yozilgan bo'lsada ammo 4 - qatorda hatolik topilsa, sonlar o'zgarib qolsa, qatordagi sonlar noto'g'ri yozilsa, xotiraning hajmi keyingi qatordagi soniga teng

bo'ladi. Bu yerda 4 – qatorda hatoliklar bor, 5 – qatorni esa umuman eslay olmad. Demak tekshiriluvchida xotira hajmi 5 ga teng.

Tajriba tahlilari 1, 2 smena talabarlari va kechki gurux talabalarida o'tkazildi. Tajribalar har safar 2-juftlikda o'tkazildi, natijalar tahlil etildi.

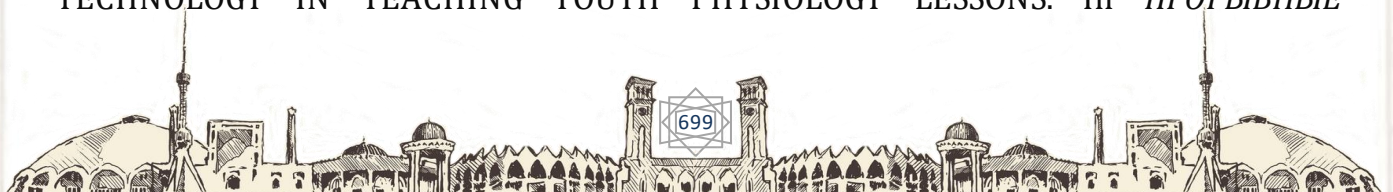
Birinchi smenaning 2-juftligida o'tkazilgan tajribaning o'rta arifmetik qiymati 5.2, ikkinchi smenaning 2-juftligida o'tkazilgan tajribaning o'rta arifmetik qiymati 4.8, kechki gurux 2-juftligida o'tkazilgan tajribaning o'rta arifmetik qiymati 4.2 ni tashkil etdi. Bu holat qisqa muddatli hotiralar kunning birinchi yarmida yuqori bo'lishligi, shu sababli turli muhim ahborotlarni kunning birinchi yarmiga qo'yishlik tavsiya etiladi. Qisqa muddatli eshituv xotira hajmi odamda o'rtacha 7 ga teng bo'ladi, shuning uchun o'zingizni xotirangiz hajmini hisoblab, uni qisqa muddatli xotira hajmining o'rtacha ko'rsatkichi bilan solishriting va foiz holida belgilang. Yuqoridagi tahlillar esa 1-smenada talabalarni o'rtacha hotira hajmi 71%, 2-smenada 68%, kechki gurux talabalarida esa 60%ni tashkil etdi. O'rtacha foizlarning bunday chiqishi darsning shovqini, diqqatning bo'linishi, ayrim talabalarda qorin ochligi kabi holatlar bilan beligilanadi.

Xulosa. Kundalik tajribamiz ko'rsatadiki, esda qolgan narsalarning ham esimizga tushavermaydi, ularning bir qismi unutiladi. Unitish ham xotiraga oid hodisadir.

Esda qoladigan narsa xotira materialini, esda saqlanib turadigan va esga tushiriladigan narsa esa xotiraning mazmunini tashkil qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Almatov K.T. Allamuratov Sh.I "Odam ayvonlar fiziologiyasi" T- "Universiteti" 2004 y.
2. B.N Sirliyev, A.A. Beknazarov, D.N. Arziqulov «Xotira va uning ko'rinishlari » Psixologiya – ma'ruzalar to'plami T – 2005 y
3. Nishonova, Z. Qurbonova, S. Abdullayev "Psixodiagnostika va ekstrimentar psixologiya" T – tafakkur bo'stoni T- 2011 y
4. Ахмаджонова, С. Ш., & Каюмова, О. И. (2021). Биология фанини ўқитишда муаммоли таълим технологиясидан фойдаланиш. *Общество и инновации*, 2(4/S), 42-45.
5. Ахмаджонова, С. Ш., & Рахимова, Д. Х. (2020). К экологии щелкунов (coleoptera, elateridae) Ферганской долины. *Общество и инновации*, 1(2/S), 319-322.
6. Муқимов, М. К. А., Мирзахалилов, М. М., & Назаров, М. Ш. (2021). КАЧЕСТВЕННЫЙ И КОЛИЧЕСТВЕННЫЙ АНАЛИЗ НЕКУЛЬТИВИРУЕМЫХ РЫБ В ВЫРОСТНЫХ ПРУДАХ РЫБХОЗА «НАМАНГАН БАЛЫК». *Academic research in educational sciences*, 2(5), 726-733.
7. Akhmadjonova, S., & Turkistonova, M. (2020). USE OF DIDACTIC GAME TECHNOLOGY IN TEACHING YOUTH PHYSIOLOGY LESSONS. In *ПРОРЫВНЫЕ*

НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ПРОБЛЕМЫ, ЗАКОНОМЕРНОСТИ, ПЕРСПЕКТИВЫ (pp. 171-173).

8. Mirzakarim o'g'li, M. M., & Axmadali o'g'li, Y. A. (2022). MATBUOT KONFERENSIYASI DARSİ MISOLIDA G'O'ZA GENETİKASI VA SELEKSIYASI MAVZUSI DOIRASIDA O'QUVCHILARNI BİLİM VA KO'NIKALARINI SHAKLLANTIRISH USLUBLARI. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(4), 510-514.

9. Мирзахалилов, М. М. Ў. (2022). ГИДРОХИМИЧЕСКИЙ СОСТОЯНИЕ ПРУДОВ РЫБОВОДНЫХ ХОЗЯЙСТВ И СЕЗОННЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ ИХ. *International scientific journal of Biruni*, 1(2), 108-113.

10. Муқимов, М. К. А., Мирзахалилов, М. М. Ў., Назаров, М. Ш., & Шарипова, Б. С. (2022). СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА МОРФОБИОЛОГИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ АМУРСКОГО ЧЕБАЧКА (PSEUDORASBORA PARVA) КАК ИНВАЗИВНОГО ВИДА. *Science and innovation*, 1(D2), 50-54.

11. Yoqubov, A. A. O. G. L., & Mirmuxsin, M. U. O. G. L. (2022). KOMPLEMENTAR IRSIYLANISHGA DOIR MASALALARNI YECHISHDA x2 METODI ASOSIDA F2 DAGI AJRALISHNI STATISTİK USULDA TEKSHIRISH. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(1), 270-284.

12. Юнусов, М. М., Ахмаджонова, С. Ш., & Содикова, Ш. С. (2022). ЗАРАКУНАНДАЛАРГА ҚАРШИ ОЛТИНКЎЗ (CHRYSOPIDAE) ОИЛАСИГА МАНСУБ ТУРЛАРНИ ҚЎЛЛАШ. *IJODKOR O'QITUVCHI*, 2(23), 378-384.

13. Yunusov, M. M., & Zokirov, I. I. (2021). FARG 'ONA VODIYSINING AYRIM DENDROFIL SHIRALARI (НОМОПТЕРА, АРНІДОІДЕА) ВІОЕКООЛОГІЯСИ. *Academic research in educational sciences*, 2(6), 1289-1299.

14. Мустафақулов, Х., Юлдашева, Ш., Юнусов, М., & Шерматов, А. (2013). Роль сорной растительности при формировании полезной энтомофауны агробиогеоценозов Ферганской долины. *Аграрный вестник Урала*, (3 (109)), 12.

15. Мирзақулов, А. М. (2022). ФИЗИК ХОДИСАЛАРНИНГ ЧИЗИКЛИ РЕГРЕССИЯ ТАХЛИЛИ. *Science and innovation*, 1(A3), 97-102.

16. Юнусов, М. М., Сабирова, Г. Х., & Хабибуллаев, Ф. Н. (2022). ПРОБЛЕМА ЗДОРОВЬЯ В ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ. *Science and innovation*, 1(D3), 89-90.

17. Зокиров, И. И., Маърупов, А. А., Султонов, Д. Ш., & Азамов, О. С. (2021). Узунмўйлов қўнғизларнинг (Coleoptera: Cerambycidae) озуқа ўсимликлари билан биоценодик алоқалари. *Academic research in educational sciences*, 2(5), 349-355.

18. Marupov, A. A. (2021). Biology and harmfulness of long-beetled beetles (Coleoptera: Cerambycidae) flowing on poplars. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 3(1), 56-61.

19. Akramjonovna, O. S. (2022). UY PARMALOVCHISI (ANOBİUM PERTINAX L.) NING BIOLOGIYASI, OZIQA MANBALARI VA ZARARI. *Ta'lim fidoyilari*, 8, 135-140.

20. Акбарова, М. Х., Ёқубов, А. А., & Махмудов, М. У. (2020). Состояние ценопопуляций *Scutellaria adenostegia* (Lamiaceae) Ферганской долины. *Advances in Science and Technology*, 21-22.

21. Abarjon o'g'li, A. A. (2022). SHO 'RLANGAN ERLARDA DUKKAKLI DON EKINLARINI EKISHNING AFZALLIGI. *INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 2(18), 351-354.

22. Mirzokhid, M. Y. (2020). Improving the methodology of teaching chemical technology in the integration of information and communication technologies and pedagogy. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 788-791.

23. Mirzakarimovich, Y. M. (2022). UNIVERSITETLARDA KIMYOVIY TEXNOLOGIYA KURSINI OQITISHDA MULTIMEDIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISH. *PEDAGOGS jurnali*, 20(1), 140-144.

24. Obidjanov, U. I., & Mahmudov, M. U. O. G. L. (2022). MENDEL QONUNLARIGA DOIR MASALALARNI YECHISHDA χ^2 METODI ASOSIDA F2 DAGI AJRALISHNI STATISTIK USULDA TEKSHIRISH. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(5-2), 166-175.

25. Akramjonovna, O. S. (2022). SAKKIZ NUQTALI SKRIPUN HYLOTRUPES BAJULUS LINNAEUS, 1758) QO 'NG 'IZIGA DOIR MA'LUMOTLAR. *PRINCIPAL ISSUES OF SCIENTIFIC RESEARCH AND MODERN EDUCATION*, 1(7).

